

megelőző feltárást végzett a 052/1 hrsz.-ú ingatlanon, 27 211 m² nagyságú felületen. A kutatást a 400/120 kV-os alállomás építése tette szükségessé. Bicske a Zsám-béki-medence területén fekszik, mely a Gerecse és a Budai-hegység között formálódott tektonikus medence. A város térsége a Szent László-víz vízgyűjtőterületéhez tartozik. Az erdészetileg kezelt területeken fenyőerdők, kisebb részben lágylombos erdők találhatók.

A feltárást megelőző terepbejárást Kisné Cseh Julianna és Petényi Sándor, a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeum régészei végezték 2007-ben. Ennek során a Szent László-patak Ny-i elágazását kísérő domboldalon, az újkori leletanyag mellett, őskori és középkori településre utaló kerámiatöredékek kerültek elő.

A január 21–22-én végzett próbaásatáson előkerült nagyszámú objektumfolt jellege arra utalt, hogy az Árpád-kori településhez tartozhatnak, mely az alállomás D-i, DK-i részét fedi. Március 8–18. között az alállomástól D-re, az oda bekötő vezetéknyomvonal utolsó oszlopának helyén, mindössze 123 m²-en (a négyből két láb területén) 5 objektumot tártunk fel, ebből 3 kemence, 2 pedig árok volt. Az előkerült kerámia alapján feltételezni lehetett, hogy a település az Árpád-kor teljes időszakában lakott volt.

Április 6. – július 20. között 112 Árpád-kori objektumot bontottunk ki, melyekhez 687 stratigráfiai egységet rendeltünk. A feltárt objektumok többsége négyzetes alaprajzú, földbe mélyített ház volt, DK-i vagy DNy-i sarkukban jó állapotban megmaradt kőkemencékkel. Egy esetben a belső kemence mellett a ház K-i falánál egy nagyméretű, kerek, külső kemencét is találtunk. Bár palástja nem maradt meg, vöröses színű platnija igen. Az épületek közül kiemelkedik a terület D-i részén kibontott ház, melynek alapterülete kb. kétszer akkora volt, mint a többié, Ny-i falát három, egymásra rakott kőszorral erősítették meg. Belső terének felosztását az ÉK–DNy-i tengelyben talált kőszor jelezte, ami a ház D-i felét elválasztotta az É-i részétől, ahonnan egyébként két, a falba bevájt kemence is előkerült.

A házak között elszórtan néhány gödröt, külső kemencét és két nagyméretű, ovális munkagödröt tártunk fel. Mindkét munkagödör mély volt, sok beásással és padkával. Valószínűleg ezek először anyagkitermelő gödrök voltak, melyekbe később kemencéket építettek.

Ezek mellett a lelőhely DK-i részén ÉK–DNy-i irányú, egymással párhuzamosan futó, kisebb-nagyobb árok sűrű hálózata bontakozott ki, melyeket helyenként K–Ny-i irányú árokreszletek metszettek.

A telep leletanyaga szegényesnek mondható. Az árok és gödrök betöltéséből állatsont, a házakból állatsont, néhány fenőkötöredék, kevés fémtárgy és esetenként párhuzamosan futó vonalkötegekkel díszített házikerámia került elő.

A leletanyag a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központ budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Nagy Nándor, Gelencsér Ákos, Nemes György, Hetesi Szilvia, Grósz Edit. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

DOBOZI ÁGNES EMESE – FULLÁR ZOLTÁN

56. Bodajk határa

(Fejér megye) B, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálgódnni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

A Móri-víz völgyében haladó nyomvonal Bodajkon a *Vámháza-dűlőben* (KÖH 74125, 74127) és a *Harmadik-dűlőben* (KÖH 74129) három korábban ismeretlen nagy kiterjedésű, intenzív lelőhelyet kerestek.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

57. Bodonhely, Ér-tői rét

(KÖH 77361)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

2010. február 16–17-én geofizikai felmérést végeztünk a 0130/14–16 hrsz.-ú ingatlanokon. A munka a most elinduló „Archäologische und palynologische Untersuchungen zum Kulturwandel am Beginn des 1. Jahrtausends n. Chr. in der deserta Boiorum (Pannonien)” (Kulturális változások a deserta Boriorum területén (Pannonia) régészeti és palinológiai kutatása a Kr. u. 1. évezred elején) elnevezésű projekt része, amelyet a győri Xántus János Múzeum a Frankfurt am Main-i Johann-Wolfgang-Goethe-Universität (PD. dr. Felix Teichner) és a marburgi Philipps Universität (dr. Heike Schneider) munkatársaival együtt indított el.

A geofizikai felmérés során egy terepbejárásból ismert lelőhelyet azonosítottunk, amely a későbbiekben palinológiai és különböző természettudományos vizsgálatokra is alkalmasnak tűnik, és így környezetregészeti kutatásokra. A magnetométeres felmérés során a feltételezett római kori falusias jellegű település házai, gödrei és más településjelenségek rajzolódottak ki, érdekesség, hogy több ház körül kerítőárokot lehet feltételezni, ill. talán soros elrendezés is megfigyelhető.

A felszínen leletet a vastag hótakaró miatt nem tudtunk gyűjteni.

Munkatársak: Bartha Sándor Vilmos, Daniel Peters.

BÍRÓ SZILVIA

58. Bodonhely határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, B, V, LT, Ró, Á, Kö

2010. áprilisban helyszíni szemlét tartottam Bodonhely határában.

Dákos-tó, homokbánya (KÖH 78683): A község határának Ny-i, Rábapordánnyal határos részén, az ún. Dákos-tó Ny-i oldalán markáns homokvonulat hívja fel magára a figyelmet. A domb tetején felhagyott homokbánya gödre tátong. A bányát az 1960–70-es és 80-as években használták. A domb legmagasabb részén a bányától É-ra és ÉK-re számos őskori és elszórtan néhány középkori cseréptöredéket találtam.

Dákos-tó (KÖH 78685): Az iménti lelőhelytől DK-re a Dákos-tó D-i oldalán hasonló magasságú homokdomb található, melynek növényzettől mentes felszínén erősen kopott, jellegtelen őskori cseréptöredékeket és néhány római gyanús edénytöredéket gyűjtöttem. A leletanyag intenzitása közepes.

Előhegy (KÖH 78697): A Másodhegygel párhuzamosan futó dombvonulat az ún. Előhegy, mely É felé félszigetszerűen benyúlik az Értói-rét nevű mocsaras részre. A dombvonulat felszínén, ritka vetésben nagyszámú leletanyagot gyűjtöttem. A D-i részen közepes intenzitással jelentkeztek atipikus őskori és Árpád-kori cseréptöredékek, míg É-on nagy mennyiségben került elő ugyancsak őskori (késő bronzkori) és kelta kerámiaanyag, ez utóbbiak között a féltényérnyi nagyságúak sem voltak ritkák. Északon Árpád-kori lelet már nem került elő. A lelőhelyen edénytöredékek mellett kisebb-nagyobb paticsdarabokat, kiégett tapasztás-töredékeket és állatcsontokat is találtam.

Előhegy II. (KÖH 78699): A dombvonulat DK-i irányú folytatásában egy kisebb, ovális alakú kiemelkedés található. A kiemelkedésen – ugyancsak gyér vetésben – intenzíven jelentkeztek késő bronzkori, kora vaskori, késő vaskori, római kori és Árpád-kori edénytöredékek. A felszínen számos teguladarab és terméskötőredék is hevert, ami római kori épület maradványaira utal. Az említettek mellett állatcsontokat, számos tapasztástöredéket (ág- vagy nádlenyomatatos darabokat is) találtam.

Irtás-dűlő (KÖH 78703): A falutól közvetlenül Ny-ra, a Fábán-tó D-i oldalán, az Irtás-dűlőben az előzőkhöz hasonló markáns homokvonulat figyelhető meg. A dombvonulat É-i, kiemelkedő részén nagy területen (400×200 m) találtam középső bronzkori (mészbetétes), késő bronzkori, kelta és római kori cseréptöredékeket. A leletanyag közepes intenzitással jelentkezett.

Másodhegy (KÖH 78693): Az Urasági-tag lelőhelytől É-ra, két ÉNy–DK irányú, több kiemelkedésből álló dombvonulat figyelhető meg, melyek közül a keletit Előhegynek, a nyugatit Másodhegynek nevezik. Régészeti szempontból mindkettő sokat ígérő helynek tűnt. A Másodhegy D-i kiemelkedő részén kezdtem a bejárást. A meredek oldalú domb teljes területén találtam leletanyagot: római kori, Árpád-kori és néhány kora vaskori fekete polírozott felületű cseréptöredék jelentkezett, előkerült egy csiszolt kővéső töredéke is. A kiemelkedés legmagasabb részén mintegy 70×70 m nagyságú területen kerámia-töredékek mellett tegula-, imbrex-, és terméskődarabok heverték a felszínen. Valószínűleg római (villa)épület állhatott ezen a helyen.

Másodhegy II–III. (KÖH 78695): A Másodhegy lelőhelytől ÉNy-ra, az Értói-rét nevű mélyedés (hajdani tófenék) Ny-i oldalán, szabálytalan alakú markáns kiemelkedés található, mely szintén része a Másodhegynek. A két kisebb mélyedés közé zárt domb felszínén nagy mennyiségben találtam őskori (késő bronzkori), Árpád-kori és római kori kerámia-töredékeket. Az Árpád-kori leletanyag inkább a domb K-i, míg az őskori leletek inkább a Ny-i részén kerültek elő. Ettől a lelőhelytől D-re, egy kisebb mélyedés D-i oldalán szintén jelentős magasságot elérő dombhát terül el. A domb felszínén megint nagy számban találtam őskori (késő bronzkori) és elszórtan római kori edénytöredékeket. Valószínűsíthető, hogy a Másodhegy II. és a Másodhegy III. lelőhely egymással összefügg.

Urasági-tagra-dűlő (KÖH 78691): A Bodonhelyről Egyed felé vezető széles földút É-i oldalán, nagy területen Árpád-kori leletek (cserépbográcsok, fazekak töredékei) jelentkeztek a gyér gabonavetésben. A 11–12. századra datálható felszíni leletek intenzitása alapján kisebb falutelepülés maradványait rejti a föld. A lelőhely D-i határát az egyedi út képezi, Ny-i részén egy régi táblahatároló árok halad végig. Megjegyzendő, hogy az árok Ny-i oldalán is kerültek elő kerámia-töredékek, de már csak szórványosan.

TAKÁCS KÁROLY

59. Bogyiszló határa

(Tolna megye) Ó, Ró, A, Tő

2010. március 3-án terepbejárást és műszeres lelőhelyfelderítést végeztünk Tolna külterületén, a tolnai szennyvíztelep fejlesztéséhez és új szennyvízvezeték építéséhez kapcsolódóan. A terepbejárást során a tervezett szennyvízvezeték nyomvonalát kutattuk, a vezeték gerincvonalától 50–50 m szélességben.

Doromlás-dűlő (KÖH 72965): A Bogyiszló-Möcse településrésztől ÉK-i irányban a Doromlás-dűlőben azonosítottunk új régészeti lelőhelyet. A felszínen gyűjthető kerámia-töredékek alapján római kori és kora újkori (török kori) lelőhely valószínűsíthető. A leletek közül kiemelkedik egy török kori pipa csonkja, valamint egy zöld mázas kerámia töredéke.

Sipsa-dűlő (KÖH 72963): A Bogyiszló-Möcse településrésztől ÉK-i irányban a Sipsa-dűlőben azonosítottunk újabb régészeti lelőhelyet. A felszínen gyűjthető kerámia-töredékek alapján valószínűleg őskori és népvándorlás kori (avar). A leletek nagy része itt durva kerámia.

Munkatársak: Tóth Bálint, Vadas Livia, Szabó Domán.

LIGNER JÁCINT

60. Boldog, Surján III.

(KÖH 76711)

(Heves megye) Sza, Kk?

2010 májusában terepbejárást végeztünk tervezett települési szilárdhulladék lerakók rekultivációját meg-